

Hàng nhập khẩu trên thị trường: Minh bạch nguồn gốc đến đâu?

07:41 01/11/2026

Kim ngạch nhập khẩu hàng hóa của Việt Nam trong 9 tháng năm 2026 đạt hơn 453 tỷ USD, cho thấy quy mô dòng hàng từ nước ngoài vào thị trường ngày càng lớn. Tuy nhiên, bên cạnh sự đa dạng về chủng loại và kênh phân phối, tình trạng hàng nhập lậu, hàng không rõ nguồn gốc và gian lận xuất xứ vẫn đặt ra yêu cầu tăng cường kiểm soát, bảo đảm quyền lợi người tiêu dùng.

Hàng nhập khẩu đa dạng, nguy cơ nhập nhằng nguồn gốc

Theo Cục Thống kê, 9 tháng năm 2026, tổng kim ngạch xuất nhập khẩu hàng hóa của Việt Nam đạt 888,02 tỷ USD, tăng 30,4% so với cùng kỳ năm trước. Trong đó, kim ngạch nhập khẩu đạt 453,72 tỷ USD, tăng 36,7%. Nhóm hàng tư liệu sản xuất chiếm 94,1% tổng kim ngạch nhập khẩu, tương đương 426,92 tỷ USD; nhóm vật phẩm tiêu dùng đạt 26,8 tỷ USD, chiếm 5,9%. Trung Quốc tiếp tục là thị trường nhập khẩu lớn nhất của Việt Nam với kim ngạch 187,34 tỷ USD.

Quy mô nhập khẩu ngày càng lớn kéo theo sự đa dạng về hàng hóa và phương thức phân phối. Từ hệ thống siêu thị, cửa hàng chuyên doanh đến các sàn thương mại điện tử, người tiêu dùng có thể tiếp cận nhiều sản phẩm được giới thiệu là hàng nhập khẩu từ Nhật Bản, Hàn Quốc, châu Âu hay Mỹ.

Hàng nhập khẩu được phân phối qua nhiều kênh bán lẻ, đặt ra yêu cầu minh bạch thông tin xuất xứ và đơn vị chịu trách nhiệm về sản phẩm.

Tuy nhiên, trên thị trường cũng xuất hiện không ít lời quảng cáo như “hàng chính hãng”, “hàng nội địa”, “hàng xách tay” nhưng thông tin về đơn vị nhập khẩu, hóa đơn, chứng từ và nguồn cung chưa được thể hiện rõ ràng. Nếu chỉ dựa vào lời giới thiệu của người bán hoặc bao bì mang nhãn hiệu nước ngoài, người tiêu dùng khó xác định sản phẩm đã được nhập khẩu hợp pháp hay chưa.

Theo số liệu của Chi cục Quản lý thị trường Hà Nội, trong kỳ thống kê từ ngày 16/12/2025 đến ngày 15/9/2026, lực lượng chức năng đã xử lý 4.201 vụ vi phạm. Trong đó, có 1.190 trường hợp hàng nhập lậu và 522 trường hợp hàng hóa không rõ nguồn gốc, xuất xứ. Nhóm hàng nhập lậu bị xử phạt hơn 12,42 tỷ đồng, trị giá hàng hóa vi phạm hơn 24,31 tỷ đồng; nhóm hàng không rõ nguồn gốc bị xử phạt hơn 5,2 tỷ đồng, trị giá hàng vi phạm hơn 9,4 tỷ đồng.

Đáng chú ý, các vụ việc được phát hiện cho thấy vi phạm có nhiều hình thức khác nhau. Tại Lào Cai, trong tháng 7 và những ngày đầu tháng 8/2026, lực lượng Hải quan cửa khẩu quốc tế Lào Cai phát hiện 5 vụ việc, tạm giữ 686 kg thực phẩm không rõ nguồn gốc, xuất xứ cùng 27 điện thoại di động và 3 máy tính bảng không có hóa đơn, chứng từ hợp pháp hoặc không khai báo hải quan.

Tại Hà Nội, ngày 7/7/2026, Đội Quản lý thị trường số 14 phát hiện 15 chiếc đồng hồ nhập lậu mang nhãn hiệu Patek Philippe cùng 5.765 sản phẩm quần áo, giày dép, đồng hồ, mũ, túi, ví giả mạo nhãn hiệu. Tổng trị giá hàng hóa vi phạm

khoảng 3,3 tỷ đồng.

Hai vụ việc cho thấy cần phân biệt rõ hàng nhập lậu, hàng không rõ nguồn gốc và hàng giả mạo nhãn hiệu. Đây là những hành vi vi phạm có tính chất khác nhau, đòi hỏi biện pháp kiểm tra, xử lý tương ứng.

Tăng trách nhiệm doanh nghiệp, minh bạch thông tin sản phẩm

Một trong những căn cứ giúp người tiêu dùng nhận diện hàng nhập khẩu là thông tin trên nhãn hàng hóa. Theo Nghị định 43/2017/NĐ-CP, được sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định 111/2021/NĐ-CP, hàng hóa nhập khẩu lưu thông tại Việt Nam phải có nhãn thể hiện các nội dung bắt buộc bằng tiếng Việt. Trường hợp nhãn gốc chưa thể hiện đầy đủ nội dung theo quy định thì phải có nhãn phụ, đồng thời giữ nguyên nhãn gốc.

Lực lượng Quản lý thị trường kiểm tra hàng hóa có dấu hiệu vi phạm về nguồn gốc, xuất xứ trên thị trường. Ảnh: QLTT Hà Nội

Nhãn phụ giúp người mua nhận biết thông tin sản phẩm và tổ chức, cá nhân chịu trách nhiệm về hàng hóa tại Việt Nam. Tuy nhiên, đây không phải là căn cứ duy nhất chứng minh hàng hóa có nguồn gốc hợp pháp. Việc xác định tính hợp pháp vẫn cần dựa trên hồ sơ, hóa đơn và chứng từ liên quan.

Ở góc độ quản lý thị trường, Cục Quản lý và Phát triển thị trường trong nước (Bộ Công Thương) nhấn mạnh vai trò của truy xuất nguồn gốc trong bảo vệ thương hiệu doanh nghiệp, hỗ trợ cơ quan chức năng phát hiện, ngăn chặn hàng giả, hàng nhái và hàng hóa xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ.

Cùng với đó, Luật Chất lượng sản phẩm, hàng hóa có hiệu lực từ ngày 1/1/2026 đặt ra yêu cầu truy xuất nguồn gốc bắt buộc đối với một số nhóm hàng hóa có mức độ rủi ro cao. Bộ Công Thương cũng đã ban hành Thông tư 31/2026/TT-BCT quy định về truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa thuộc phạm vi quản lý của Bộ, trong đó có yêu cầu khai báo thông tin liên quan đến đơn vị nhập khẩu và nhà phân phối đối với hàng hóa nhập khẩu thuộc diện áp dụng.

Ở khâu nhập khẩu, Cục Hải quan yêu cầu tăng cường kiểm tra, xác định xuất xứ và ghi nhãn hàng hóa nhằm ngăn chặn gian lận, giả mạo xuất xứ, chuyển tải bất hợp pháp và trốn thuế. Việc đối chiếu thông tin khai báo, hóa đơn thương mại và chứng từ xuất xứ là những nội dung quan trọng trong quá trình kiểm tra.

Từ thực tế trên, trách nhiệm không chỉ thuộc về cơ quan chức năng mà còn đặt ra đối với doanh nghiệp nhập khẩu và đơn vị phân phối. Doanh nghiệp nhập khẩu cần bảo đảm hồ sơ, chứng từ hợp pháp, thực hiện đúng quy định về nhãn hàng hóa và chất lượng sản phẩm. Nhà phân phối, đại lý và người bán cũng phải kiểm tra thông tin hàng hóa trước khi đưa ra thị trường, không chỉ dựa vào cam kết của nhà cung cấp.

Minh bạch nguồn gốc hàng nhập khẩu không đơn thuần là việc có nhãn phụ hay lời quảng cáo “hàng chính hãng”. Điều quan trọng là phải xác định được hành trình hàng hóa, hồ sơ nhập khẩu và chủ thể chịu trách nhiệm khi sản phẩm lưu thông trên thị trường. Đây cũng là cơ sở để bảo vệ người tiêu dùng và tạo môi trường cạnh tranh công bằng cho doanh nghiệp kinh doanh chân chính.

Minh Thành